

Čáslav

mikroregion
Čáslavsko

...aby naše děti věděly víc

Operace 1. díl 1968 - 1989

ONTERO

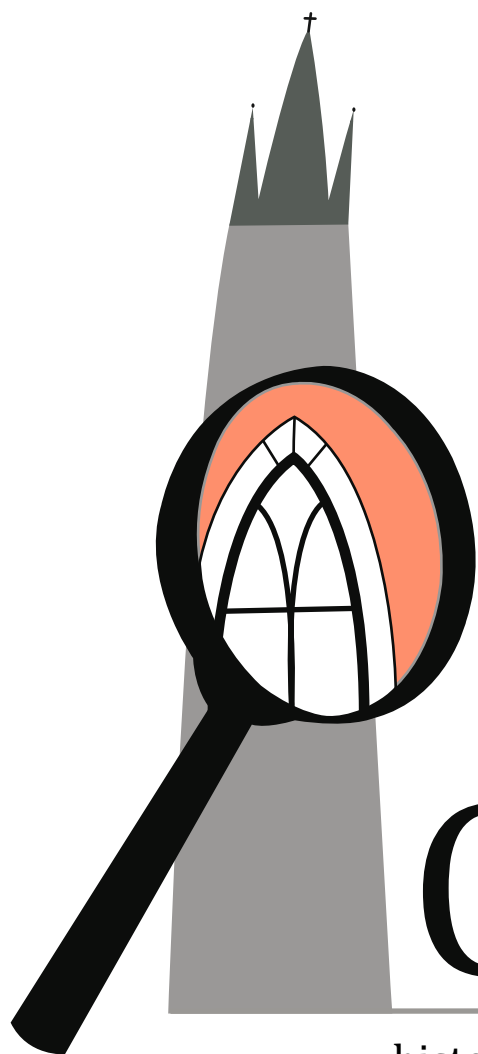
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Projekt Operace ONTERO vznikl ve spolupráci Města Čáslav, MAP Čáslavsko a Belief PRODUCTION. Výukové materiály byly vytvořeny za podpory projektu Místní akční plán vzdělávání pro SO ORP Čáslav II, r. č.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009051

Výukové materiály k filmu

perace ONTERO

historie 20. století nejen na Čáslavsku, 1. díl 1968 - 1989

autoři textu: Mgr. Jana Andrejsková

Mgr. Ivan Bauer

grafické zpracování: Zuzana Lebdušková

logo: MgA. Karla Kučerová

...aby naše děti věděly víc

...nejen proto, aby věděly, ale i proto, aby citlivě a pozorně vnímaly, prožily, procítily, prozkoumaly, aby se zamýšlely, ptaly se, diskutovaly, chápaly souvislosti a dokázaly kriticky přemýšlet a hodnotit. Proto vznikl tento materiál.

Protože ten, kdo nezná vlastní minulost, je odsouzen k tomu ji znovu prožít.

A teď trochu oficiálního pedagogického názvosloví:

Anotace:

Předkládané aktivity vycházejí z autorského filmu, reflektují ho a na podkladě konkrétních osudů vedou k porozumění době totality a nesvobody. Podněcují také k zamyšlení nad hodnotovým systémem každého z nás a v neposlední řadě propojují velké dějiny s těmi malými.

Cíle:

Žák

- ✓ reflektuje zhlédnutý film
- ✓ analyzuje dané historické období 1968 - 1989
- ✓ orientuje se v základních pojmech
- ✓ nachází souvislost mezi osobním životem a dějinnými událostmi
- ✓ uvědomuje si, že on i jeho rodina jsou součástí „velkých“ dějin

Klíčová slova:

časová přímka, totalitní režim, diktatura, demokracie, sametová revoluce, Občanské fórum, Milion chviliek pro demokracii, invaze, okupace, svoboda

Milé kolegyně a milí kolegové,

kterí s opravdovostí vedete děti k porozumění a hledáte cesty, jak jim přiblížit nedávnou minulost, vám předkládáme výukový materiál k filmu Operace ONTERO. Jsou to především pracovní listy pro žáky 2. stupně základních škol, popřípadě nižších ročníků škol středních. Protože ve filmu hovoří jednak pamětníci a jednak vrstevníci, věříme, že dětem se bude líbit a vám pomůže při další práci.

1a Místo mé rodiny na časové ose (1968 - 1989)

1. Vytvoř časovou přímku s krajními body 1968 a 1989 (na zadní list tohoto papíru na šířku)
2. Zanes do osy důležité historické mezníky 1989, 1968.
3. Doplň k letopočtům pojmy: sametová revoluce, invaze vojsk Varšavské smlouvy. a doplň přesné datum, můžeš použít .
4. Zakresli na přímce datum narození tvých rodičů (popř. prarodičů).
5. Vysvěli pojmy:

sametová
revoluce

občanské
fórum

totalitní
režim

invaze

okupace

K vysvětlení pojmů můžeš použít mobilní telefon

6. Vyber si jeden z pojmů a uplatněte metodu „Pětilístek“

.....

(pod. jm.)

.....

(2 příd. jm.)

.....

(3 slovesa)

.....

(věta o 4 slovech)

.....

(pod. jm. = metafora)

1b Místo mé rodiny na časové ose (1968 - 1989)

1. Napiš jedno slovo, které nejlépe vystihuje tvoje pocity po zhlédnutí filmu:
2. Vytvoř časovou přímku s krajními body 1968 a 1989 (na zadní list tohoto papíru na šířku)
3. Zanes do osy důležité historické mezníky 1989, 1968.
4. Doplň k letopočtům pojmy: sametová revoluce, invaze vojsk Varšavské smlouvy. a doplň přesné datum, můžeš použít .
5. Zakresli na přímce datum narození tvých rodičů (popř. prarodičů).
6. Vysvětli pojmy

sametová
revoluce

občanské
fórum

totalitní
režim

invaze

okupace

K vysvětlení pojmů můžeš použít mobilní telefon

7. Ohodnot' dnešní hodinu

Ontero

Dnešní lekce

Jaká byla pro tebe dnešní lekce? (2 přídavná jména)

Co důležitého se v ní pro tebe dělo? (3 slovesa)

Věta o dnešní lekci (4 slova)

Jednoslovné vyhodnocení (vyjádření pocitu)

perace
ONTERO

historie 20. století nejen na Čáslavsku, 1. díl 1968 - 1989

POLICISTA

STUDENT

CO SI MYSLÍ?

CO SI MYSLÍ?

CO DĚLÁ?

CO ŘÍKÁ?

CO CÍTÍ?

Úkoly k zamyšlení

Mohli se účastnit demonstrace vaši rodiče, prarodiče?

Na které straně „barikády“ mohli být?

Kdo měl větší strach a z čeho?

Přečtěte si výpověď svědka událostí Davida Zierise.

3a Jak vnímám film?

- napiš, co na filmu vnímáš pozitivně
- co tě nejvíce zaujalo

- co vnímáš negativně
- čemu jsi nerozuměl

- co pro tebe bylo nejsilnější sdělení
- co tě překvapilo
- co bylo pro tebe nové sdělení

- tvoje otázky k filmu

Můj vzkaz pro tvůrce filmu:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3_b Jak vnímám film?

1. Popiš pocity, které v tobě film vyvolal:

.....

.....

.....

.....

2. Uveď nové skutečnosti, které ses z filmu dozvěděl:

.....

.....

.....

.....

3. Vyjmenuj skutečnosti, které pro tebe byly nejvíce překvapivé:

.....

.....

.....

.....

4. Formuluj otázky, které tě při sledování filmu napadly:

.....

.....

.....

.....

4 Jaké máš pocity?

emoce nálady postoje	PROČ?
radost	
smutek	
zlost	
naděje	
obdiv	
vděčnost	
lístos	
klid	
zmatek	
inspirace	

1. Z přiloženého seznamu V LEVÉM SLOUPCI vyber (zakroužkuj nebo zatrhni) alespoň jednu, ale i více emocí (nálad, postojů), které nejvíce pociťuješ po zhlédnutí filmu. Do volné kolonky můžeš vyplnit vlastní pocit.

2. Do druhého sloupce napiš důvod, proč jsi vybral právě toto. Svou volbu zdůvodni.

FAKTICKÉ OTÁZKY K FILMU,

na které odpovíte, pokud jste dobře poslouchali:

- Jaký dostali hrdinové filmu úkol?
- Kdo je pan Procházka?
- S jakou událostí je spojeno proroctví o tom, že v Čechách bude lépe?
- Kolik času uplynulo mezi svatořečením a masakrem?
- Vypište alespoň čtyři hesla, která demonstrující v listopadu 1989 skandovali.
- Jaké mocenské opory měla KSČ podle slov pana Procházky?
- Jak se postupně měnily manifestace Občanského fóra v Čáslavi?
- Jaký je rozdíl v šíření informací tehdy a dnes? Jak se svolávaly demonstrace tehdy a dnes?
- Vypište jména alespoň tří pamětníků roku 1989, kteří ve filmu vystupují.
- Kterým důležitým datem končí poslední scéna filmu?

POZOROVACÍ OTÁZKY K FILMU,

na které odpovíte, pokud jste se dobře dívali:

- Co neobvyklého má pan Procházka na sobě při svém vystoupení na pódiu? /3,00
- Jaká písmena jsou na perníčku, který drží Rozárka? /7,22
- Co udělal mladík v první řadě shromážděných na Národní třídě, tváří tvář policistům? /9,00
- Co nás „opustilo“ 29. 12. 1989 /16,11
- Který článek byl vypuštěn z Ústavy už v roce 1989? /16,24
- Vypište alespoň tři hesla z plakátů a transparentů roku 1989.
- Který hudebník vystoupil na shromážděních v roce 1989 i 2019?

ABYS ROZUMĚL

SLOVNÍ OBRATY

Vysvětli, proč tato nespisovná slova ve filmu zazněla.
Zkus upravit do spisovné řeči

- To je hustý
- Sám to nedám
- Máte kliku
- Mrdni ho

CIZÍ SLOVA

Vysvětli význam slov:

- Audience
- Mítink
- Absurdita
- Demise
- Trikolora
- Generální stávka

můžeš použít

Doplň věty, které ve filmu zazněly, a uveď jejich autory:

9.53

„Taková starší paní, prostě nakráčela proti nim, zvedla ruce, oni couvli, otevřeli se, ona se zastavila.....

ŘEKL:.....

10.20

„Když jsem přijel domů, tak jsem to vykládal doma tátovi. Říkám - je konec, prostě je konec,.....

ŘEKL:.....

10.43

„V žádné zemi, ani rozvojové, ani kapitalistické, ani socialistické neexistuje to, aby patnáctiletý děti určovaly, kdy má odejít prezident nebo kdy má přijít a kdo jím má být. A to.....

ŘEKL:.....

11.21

„Teď, když tvá ztracená vláda věcí tvých zpět se k tobě navrátí.....

ŘEKL:.....

13.03

„Doteďka jsme se báli každý sám doma. Pojdme se přestat bát.....

ŘEKL:.....

22.04

„Svoboda je mnohem víc, než si uvědomujeme, dokud.....

ŘEKL:.....

6 Konflikty s režimem

Jak řešil komunistický režim uvedené „prohřešky“ občanů? Vyber skutečnosti z 1. a 2. sloupce, které spolu souvisejí. Vycházej z filmu, to, co k sobě patří, můžeš označit stejnou barvou nebo shodným číslem. Navrhni správné řešení.

„PROHŘEŠEK OBČANA“	DOBOVÉ ŘEŠENÍ	SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ
Upozornil na nepořádek.	Transportéry byly připravené najet do shromážděných.	
Jeho rodiče i prarodiče byli soukromníci, živnostníci.	Musel opustit školu, kde učil, zaměstnání našel v JZD.	
Jeho tatínek měl přátele v Anglii, se kterými byl v kontaktu.	Nebyl přijat na vybranou vysokou školu.	
Demonstranti si sedli na zem.	Dceru vyslýchali a ztratila zaměstnání na letišti.	
Byl věřící a zároveň byl učitelem.	Pozvali si ho „na kobereček“ na Národní výbor, aby vše vysvětlil.	

Můžeš uvést příklad z vlastní rodiny?

.....

.....

.....

Propoj šipkou ty pojmy, které spolu souvisejí. Nemusíš spojit vše, ale to, co vybereš, to bys měl umět vysvětlit.

jednotlivec

pohyb

důvěra

názor

volby

tolerance

občan

samota

SVOBODA

společnost

násilí

zodpovědnost

morálka

zákony

důvěra

volba

vězení

Je 17. listopad roku 1989. Už čtyřicet let je v čele státu komunistická strana - strana, která beze studu bere lidem domovy, trestá, zavírá a dokonce i popravuje za jiné, nežli komunistické názory a myšlenky.

Je 17. listopad, svátek studentů a ti se vydávají na průvod ulicemi Prahy. Napětí je cítit na každém rohu. Průvod se blíží k Národní třídě. Do cesty se mu staví ozbrojená hradba policistů. Na jedné straně studenti se svíčkami a květinami, na druhé policie s obušky. Místa, kde policisté studenty zbili, žalují hořícími svíčkami.

Je 21. listopad. Ke studentům se přidávají herci a další Pražané. Václavské náměstí se začíná plnit. 150 000 lidí zpívá českou hymnu, zvoní klíči a vyzývá vládu: „Děkujeme, odejděte!“ Náměstí hlídá ozbrojená policie, na obvodu Prahy jsou připravené vojenské obrněné vozy.

Je 25. listopad. K Pražanům se přidávají lidé z celé země. Nápis a hesla jsou plné naděje ukončit strastiplné období vlády jedné strany a naděje, aby při tom netekla krev: „Máme holé ruce.“ „Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí.“ „Poslední zvonění.“ Letenská pláň se začíná plnit. 800 000 lidí zpívá chorál Svatý Václave a písničky o vytoužené svobodě. Na tribunu vystupuje Václav Havel, člověk, který 20 let bojoval proti režimu perem a slovem, muž, se kterým si lidé spojují největší naději na nový demokratický stát.

Je 29. prosinec. Novým prezidentem se stává Václav Havel. Komunistický režim padl bez jediného výstřelu, bez jediného zmařeného lidského života. Sametově.

1. Podle první věty zjisti, ve kterém období byla u nás komunistická strana u moci

- a) 1889 - 1989
- b) 1949 - 1999
- c) 1949 - 1989
- d) 1988 - 1989

2. Spoj správně podle textu dvojice slov

bere	za svobodné názory
trestá	životy
zavírá	za jiné myšlenky
má na svědomí	domovy

3. První odstavec popisuje

- a) hranu
- b) Danu
- c) pannu
- d) stranu

4. Druhý odstavec popisuje studentský

- a) původ
- b) důvod
- c) podvod
- d) průvod

5. Jak rozumíš slovu svobodomyslný. Vyber.

- a) je to člověk, který myslí, že svoboda není důležitá
- b) je to člověk, který myslí, že by se trestanci měli pustit na svobodu
- c) je to člověk, který o svobodě přemýšlí
- d) je to člověk, který samostatně a svobodně přemýšlí a dělá si vlastní názor

6. Co dělali studenti 17. listopadu?

- a) byli na pouti
- b) slavili narozeniny
- c) vydali se na pochod městem
- d) zaútočili na Pražský hrad

7. Průvod se blíží k

- a) mostu Barikádníků
- b) ulici Osvobození
- c) Studentské třídy
- d) Národní třídy

8. Jak rozumíš spojení ozbrojená hradba policistů? Toto spojení znamená, že

- a) policisté stáli na hradbách a byli ozbrojeni
- b) policisté se báli, a proto se ozbrojili a stáhli se za zeď
- c) policisté vytvořili pevnou semknutou řadu, kterou nešlo prorazit
- d) policisté stavěli hradby ze svých obušků

9. Kdo byl ozbrojen

- a) policisté
- b) studenti
- c) nikdo
- d) obě strany

10. Spojení místa žaluji hořícími svíčkami, by se dalo nahradit slovy

- a) studenti žalují policistům, že jim dohořely svíčky
- b) místa, kde došlo ke střetnutí s policií jsou ohraničena svíčkami
- c) policisté žalují na studenty, že chodí se svíčkami po městě
- d) místa střetnutí připomínají hořící svíčky

11.

Za jak dlouho se ke studentskému protestu přidali herci?

- a) za týden
- b) druhý den
- c) pět dnů po začátku
- d) za měsíc

12.

Vyber všechna tři místa v Praze, která jsou v textu zmíněna

- a) Národní muzeum, Václavské náměstí, Letenská pláň
- b) Národní třída, Karlovo náměstí, Letenská pláň
- c) Letná, Havlovo náměstí, Václavské náměstí
- d) Národní třída, Václavské náměstí, Letenská pláň

13.

Uvažuj. Proč asi lidé při manifestacích zvonili právě klíči?

- a) protože je to hodně slyšet
- b) je to pěkná melodie
- c) svazek klíčů má každý u sebe
- d) klíč je symbolem svobody

14.

Výzva vládě zněla

- a) Už jste tu byli dost dlouho! Jděte!
- b) Děkujeme, nechceme
- c) Děkovat vám nebudeme!
- d) Děkujeme, odejděte!

15.

Za jak dlouho se ke studentskému protestu přidali lidé v celé zemi?

- a) za týden
- b) za 14 dní
- c) za 9 dní
- d) za měsíc

16. Co znamená slovo strastiplný?

- a) nesnadný, obtížný
- b) plný překážek a hrůz
- c) plný roští a trní
- d) veselý a radostný

17. Při revoluci se mnoho tisíc lidí shromáždilo, aby vyjádřilo své pocity. Víš, ještě o jiných příležitostech, kdy se lidé ve velkém počtu shromáždí, provolávají hesla a mávají vlajkami? Vyber

- a) při volbě prezidenta
- b) při turistickém pochodu do Prčic
- c) při vítězství našich hokejistů na mistrovství světa
- d) na Štědrý den

18. Jaké heslo bylo vidět a slyšet v listopadu v pražských ulicích?

- a) máme hole v ruce
- b) máme ho, bude revoluce
- c) máme holé lebky
- d) máme holé ruce

19. Že lidé zvonili klíči, už víš. Co asi znamená heslo „Poslední zvonění“?

- a) že končí divadelní představení na Národní třídě
- b) že končí školní rok 1989
- c) že končí období, kdy u nás vládla komunistická strana
- d) že si každý ještě jednou zazvoní a půjdeme domů

20. O kolik lidí víc se shromáždilo na Letenské pláni než ve Václavském náměstí?

- a) o 10 000
- b) o polovinu víc
- c) o 500 000
- d) o 650 000

21. Obrovský dav zpíval písně o Svobodě a volnosti. Asi je neznáš. Ale zkus podle názvů odhadnout, které by se hodily.

- a) Jednou budem dál
- b) Černé oči, jděte spát
- c) Za svou pravdou stát
- d) Bude vojna bude

22. Také zněla stará píseň Svatý Václave. Proč si lidé připomínali tohoto světce?

- a) v listopadu je svátek Václava
- b) kníže Václav byl zavražděn a lidé se s ním chtěli srovnat
- c) svatý Václav je patronem našeho státu
- d) protože celá revoluce začala na Václavském náměstí

23. Jak rozumíš spojení - bojoval proti režimu perem

- a) bodal perem do těch, se kterými nesouhlasil
- b) ozdobil si klobouk ptačím peřím a šel protestovat
- c) bojoval tím, že se pral
- d) psal články a divadelní hry, v nichž režim kritizoval

24. Celý text se jmenuje Sametová revoluce. Toto spojení znamená, že

- a) všichni chodili v sametových bundách, protože v listopadu byla zima
- b) ti, kteří nesouhlasili s režimem, nosili ve vlasech sametovou stužku
- c) celý převrat proběhl bez násilí a bez zabíjení
- d) samet byl roku 1989 módním hitem

25. Označ správná tvrzení

- a) Václav Havel se stal prezidentem na Silvestra 1989
- b) Václav Havel se stal prezidentem Slovenska 29. prosince
- c) 29. prosince 1989 nastoupil nový komunistický prezident
- d) Václav Havel se stal prezidentem Československa koncem roku 1989

9 Listopad v řeči vázané

Doplňte tuto krátkou básničku o listopadových událostech. Slova k doplnění vyberte z tabulky.

Albertov - průvod,
Oslava -
Studentka
Národní třída.
Svíčky a květiny,
.....
Ten kdo tvář ztratil,
.....
Herci jdou.....
nejsou to.....
Klíče má každý,
ať zmizí.....

ALBERTOV

PRŮVOD

DŮVOD

STUDENTKA

LÍDA

OSLAVA

SVÍČKY
A KVĚTINY

NEJSOU
TO FÁMY

TEN, KDO
TVÁŘ ZTRATIL

STUDENTY
ZMLÁTIL

AŤ ZMIZÍ
NAVŽDY

NÁRODNÍ
TŘÍDA

HERCI
JDOU S NÁMI

KLÍČE
MÁ KAŽDÝ

TOHLE JSOU
DĚJINY

Zahrajte tento rodinný rozhovor, který se odehrává v předvečer demonstrace 17. 11. 1989

Filip Ahoj, tak já letím.

mamka Kam chceš takhle pozdě jít?

Filip No, na to shromáždění. Všichni tam jdou!

mamka Na tu demonstraci?

Filip Jo. Udělal jsem si i transparent. Koukni. (na transparentu slova - JAK DLOUHO JEŠTĚ?)

mamka Fildo, ty ses zbláznil! Chceš nás dostat do maléru? Táto, pojď sem!

táta Co se děje? Hoří snad?

mamka Hoří! Koukej!

táta Hm, a co s tím?

Filip Jak, co s tím? Přece do průvodu! Ponesem to s Markem. Už jsme se dohodli. Máme sraz na metru.

mamka Fildo, ty nemáš rozum! Víš, co se může stát? Kdoví, kdo tam přijde...A oni...Oni to tak nenechaj. Maj ty vodní děla a tak...No táto, řekni mu něco.

Filip Mami, neříkej mi Fildo! Nejsem malej. A oni? Kdo jsou oni? Ti šediví panáci z telvize? Právě proto tam jdem! Nechcem furt ty stejný řeči, ty otřepaný hesla! Nehcem se furt ohlížet přes rameno.

mamka Fildo, prosím tě...Nedělej hrdinu. Já tu umřu strachy. Táto! Vysvětli mu, že je to nebezpečný!

táta Hele Filipe, na rovinu. Fakt je to vo hubu. Akór s tím transparentem! S tím neutečete. Vyhmátnou vás, nafotěj, a můžou vás i zavřít! Na to jsou zákony. Přišijou vám pobuřování a i když vás pustěj, bude problém ve škole a sveze se ti i na nás, jak jsme tě vychovali.

Filip Jak jste mě vychovali? Tak, abych se díval kolem sebe, aby mi nebylo všechno fuk. Abych se nebál v lese a aby se na mě kámoši mohli spolehnout. Fakt musím!

mamka My ti to zakazujeme! Nikam nepůjdeš!

táta Počkej, Helenko. Já vím, myslíš to dobře. Ale tady zákaz nepomůže. Budeme se o něj bát, budem doufat, ale nebudeme se stydět! Když nezačnou mladý, tak kdo?

Filip Díky tati.

... a bouchly za ním dveře.

David Zieris

*nar. 1970, bývalý student SPgŠ, SAG - studium absolventů gymnázií,
v letech 1989 - 91, dnes tlumočník a překladatel z francouzštiny*

Přepis rozhovoru pro TV Čáslav k 25. výročí Sametové revoluce:

Moc dobře si vzpomínám na pátek 17. listopadu, protože v ten den jsme měli možnost ve škole slyšet naši hymnu. A připomněli jsme si smrt Jana Opletala. A já jsem si říkal: no tak tenkrát ta hymna měla velkej význam a velkou sílu. Říkal jsem si: bůh ví, jestli se dožiju okamžiku, zda to ucejtím podobně jako lidi v té době. Nikdo nemohl předpokládat, že týž den ten pocit ucejtím na vlastní kůži! V Praze a večer. Jsem za to rád, že jsem to mohl prožít.

Odjížděli jsme z Čáslavi vlakem s kamarádem Filipem do Prahy, protože byla nahlášena studentská demonstrace na Albertově. Tak jsme tam přijeli. Tam to ze začátku působilo trochu strojeně. A v okamžiku, kdy vstoupil za mikrofon student, který se jmenoval Mejstřík, tak to nabralo trochu jiný obrátky a ten pocit byl velice, velice spontánní, pozitivní. A lidi měli chuť slyšet pravdu a tenkrát to úplně stačilo, říct prostě jednu dvě věty. Jen říct pravdu. Pravdu. V tom byla neskutečná síla. Lidi si uvědomili, vždyť on tam říká to, co si myslí. Říká pravdu o tom, že chceme svobodné volby. To bylo asi největší motto, myslím si, nás jako studentů. Chceme svobodné volby, chceme čistou demokracii, chceme průhlednou demokracii, chceme si volit lidi, kteří nám budou vládnout... O to šlo.

Ten průvod začal z Albertova, jo, směrem na Vyšehrad. Už cestou z Albertova na Vyšehrad, nemám představu, kolik nás tam mohlo být. Vím, na Vyšehradě nás už nebylo 10tisíc, tam nás bylo spíš 50, 60 tisíc. Jsem si říkal: člověče, dneska, tak dneska se něco děje, a to nebude úplně obyčejná studentská demonstrace.... Tak tam člověk poznal, tady se zastavil čas, tady se lámou dějiny, tady se něco děje. To není úplně obyčejný den! A taky nebyl.

My jsme šli s Filipem tak trochu v čele toho průvodu, dostali jsme do slepé uličky, která byla zablokovaná. Byla tam řada policistů, nepustili nás dál, byli jsme poměrně záměrně nasměrováni na Národní třídu... Byl tam kordon, odstříhli to čelo průvodu od zbytku průvodu a nasměrovali ho na Národní třídu.

No a krásná síla okamžiku, když jsme si všichni sedli... Jsem si úplně vzpomněl na tu sílu těch lidí, když jsem viděl, jak lidi protestovali v Indii, ve stylu Gándhího, bez použití fyzický síly. A věřil jsem, že to tak dopadne. Ovšem jejich představa byla úplně jiná, že jo, to dobře víme.

A když se rozjely ty transportéry s těma radlicema do těch sedících lidí... Tak tam nám došlo, že už to není žádná sranda. Že je jim to jedno, co se bude dít, poprvé jsem pocítil strach v životě, když praskla vedle mě výkladní skříň.... Tam jsem poznal, co to je strach. Měl jsem neuvěřitelné štěstí, protože chtěl jsem odejít, ale nešlo to. Jeden policista na mě řval: „Na tebe si počkám, rozumíš, na tebe si počkám,“ tak jsem si říkal, tak teď jsem úplně v prdeli, to snad ne? Viděl jsem, jak tloučou mé kamarády a kamarádky, holky, kluky. Krev... Nepříjemnej

pocit... velice... Najednou se zjevil někdo, jako anděl strážnej, taková nějaká starší paní... Zvedla ruce, nakráčela proti nim. A oni couvli a otevřeli se... A ona se zastavila a říká: „Ale já nepudu sama. Ty mladý lidi taky nic nedělali, ty pudou se mnou.“ A s ní nás prošlo tak 15 možná 20. A pak to zase zavřeli... Šel jsem jako v tranzu. Nepřemýšlel jsem, tekly mi slzy, to vím.... Šel jsem směrem k Vltavě... A přemýšlel jsem, jak se dostanu na „masaryčku“. Až ve vlaku mi došlo, že jsem z toho venku. Ani nevím, zda jsem si koupil lístek. Cestou domů do Pardubic jsem cítil neuvěřitelný pocit, že je konec, prostě, že je konec, konec, že je začátek konce, nebo konec úplně všeho. Člověk to cejtil a viděl. Bylo to tak nesdělitelný...

Doma jsem to vykládal tátovi. Říkám: „Je konec, je prostě konec, systém padnul.“ On mi říká: „No, člověče, to jsme si v šedesátým osmým mysleli taky. A nebyl.“ Já mu říkám: „Ale to bys to musel vidět, celá Praha je auf. Praha je vzhůru nohama. Konec.“.... Asi tak. To je prožitek, no. Když si vzpomenu, to cinkání klíčky.... jak jsme seděli na ty zemi...

Nemůžu říkat, že jsme se nebáli, to by nebylo poctivý, báli jsme, určitě. Protože člověk, který se nebojí, buďto lže, nebo je absolutní blázen nebo sebevrah. My jsme čekali vodní děla, ostatně jako už tolikrát. Zarazily nás obrněný transportéry s těma radklicema, teda to nečekal nikdo. Jak začaly sunout tu přední řadu.. těch sedících lidí. To bylo hodně deprimující. Ten blbec, co to řídil, to má rozkazem a bojí se taky. Nikdo netušil, kam až zajdou... To se nedalo odhadnout.

Tady v Čáslavi jsme začali vylepovat letáky, právě s Filipem, kamarádem, ale to bylo o týden později, asi až 27. listopadu. A k tomu se váže několik veselých až komických historek: Jdeme, vylepujeme letáky něco ve stylu: Kdopak je to u koryta, asi Vasil Mohorita. Klasické průpovídky natištěné na A čtyřkách. Vylepujeme, vylepujeme. Polepíme tu výlohu směrem k náměstí. A najednou takový děda strhává holí naše letáky. „Pane, co to děláte?“ ptám se. Zastavil se: „Kdybyste tady nebyli, byl by tady boží klid!“ A Filip říká: „Nezlobte se, pane, my křesťani si boží klid představujeme trochu jinak.“ To bylo setkání s realitou tady v Čáslavi... Lidi se báli, báli se vzít i leták, báli se i vzít prohlášení Občanského fóra. Někdo se bál míň, tak si ho vzal. Ale byli i lidi, kteří si před námi uplivali. Cítili jsme nevraživost. Postupně se lidi míň báli i nevraživost se schovala někam za euforii a začínalo to nabírat takovou tu revoluční horečku.... Atmosféra té doby ve mně vždy zůstane... Tak tady to šlo pozvolna. Ten strach tady byl nejmarkantnější faktor. Čím menší město, tím víc se lidi znají a tím víc si vidí do talíře. Spousta lidí si asi pamatovala, jak to dopadlo v šedesátém osmém. Všichni, kdo se tehdy angažovali, tak to „odsrali“. Nikdo nechtěl zbytečně riskovat...

Co pro mě znamená svoboda?

Svoboda. Svoboda pro mě vždycky znamenala mít možnost vyjádřit svobodně to, co si myslím. Říct, co si myslím bez strachu a přemýšlení, zda za to bude nějaký postih, zda z toho bude něco plynout dál. Prostě svoboda vyjádřit svůj vlastní názor. To je pro mě svoboda.

Pokud se dnes podíváme na to zpětně, tak já si myslím, že dneska ta možnost vyjádřit svůj vlastní názor je, určitě. A ten rozměr ty svobody pro mě dneska znamená spoustu dalších věcí: svoboda pohybu, možnost cestovat,...

Svoboda... O tý svobodě mluvím rád, protože jsme to prožili. Když člověk prožije nějakou diktaturu, nějaký režim, a najednou se stane občanem ve svobodné zemi, tak to je nádhera! Já říkám, dopřic, kolikrát se to člověku stane za život?! Asi jenom jednou, naštěstí! Další diktaturu nikdy nikomu na světě nepřeju. Svobodu si zaslouží každý člověk na téhle planetě. Bohužel ne každý člověk na tomhle světě má možnost žít ve svobodném státě, ve svobodné zemi. Svobodně. Já bych řek': neumíme si vážit, že žijeme ve svobodný zemi! To je luxus, který ani nevnímáme.

12 Časová osa filmu ONTERO

kapitola	stopáž	žánr	obsah
1.	0:00 - 5:04	Hraná scéna	Ondra, Terka a Rozárka začnou plnit úkol o pamětnících listopadu 89 v Čáslavi. Natáčí první rozhovor s bývalým starostou Procházkou.
2.	5:04 - 8:44	Dokumentární scéna	Příběhy nesvobody v letech 1968 - 1989 od čáslavských pamětníků.
3.	8:44 - 11:41	Dokumentární scéna Archiv České televize	David Zieris vypráví o událostech 17. listopadu na Národní třídě v Praze jako jejich přímý účastník
4.	10:26 - 11:41	Archiv České televize	Montáž proslovu Miroslava Štěpána a událostí na Letné v týdnu od 20. do 27. listopadu - zpěv Marty Kubišové a proslov Václava Havla.
5.	11:41 - 13:35	Hraná scéna	Ondra, Terka a Rozárka poznávají s panem Procházkou Malou scénu Dušíkova divadla, kde vzniklo Občanské fórum v Čáslavi, a potkávají další dva pamětníky.
6.	13:35 - 16:51	Dokumentární scéna	Čáslavští pamětníci vyprávějí o listopadových událostech v našem městě.
7.	16:51 - 19:37	Dokumentární scéna Archiv České televize	Čáslavští pamětníci vyprávějí o událostech Generální stávky 27. listopadu v Čáslavi na náměstí. Z archivu CT vidíme náměstí po celé zemi a v závěru proslov Václava Havla na Hradčanech 29. prosince.
8.	19:37 - 20:07	Archiv České televize	Jaroslav Hutka zpívá na Letné v listopadu 1989 píseň Náměstí.
9.	20:09 - 20:52	Hraná scéna	Pamětníci pan Richer, Procházka a paní Krupová se ptají Ondry, Terezky a Rozárky, co pro ně znamená svoboda. Rozárka poprosí o pomoc žáky ve třídě.
10.	20:52	Interaktivní pasáž	Přestávka určená pro řízenou diskusi na otázku: „Co pro tebe znamená svoboda?“ přímo mezi diváky ve třídě.
11.	20:53 - 24:15	Dokumentární scéna	Jaroslav Hutka zpívá v listopadu 1989 na Letné píseň Náměstí. Pasáž čáslavských i pražských pamětníků i současníků na téma co pro ně znamená svoboda podbarvena záběry z oslav 30. výročí Sametové revoluce na Letné v listopadu 2019.
12.	24:19 - 26:16	Hraná scéna	Ondra, Tereška i Rozárka se scházejí u obrazu pana Procházky na čáslavské radnici. Shodnou se na splnění úkolu o Sametové revoluci, ale ujednají, že začnou pracovat na seriálu, kdy jejich pátrání v druhém dílu bude o srpnu 1968 v Čáslavi.
13.	26:16 - 27:33	Titulková pasáž Archiv České televize	Během závěrečných titulek vidíme nejen jména těch, kteří se na snímku podíleli a kterým děkujeme, ale připomeneme si také klíčové okamžiky z archivních materiálů. Pasáž může sloužit k doznění.